

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:2002/3 (Değişik İşler)

Karar Sayısı:2006/2

Karar Günü:12.7.2006

R.G. Tarih-Sayı:05.03.2008-26807

DAVACI : Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

DAVALI : Adalet Partisi

DAVANIN KONUSU : Adalet Partisi'nin kendiliğinden dağıldığı ileri sürülerek hukuksal varlığının sona erdiğinin tespiti istemidir.

I- İDDİANAME

Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 29.5.2002 günlü, SP.78 Hz.2002/7 sayılı iddianamesi şöyledir:

“GİRİŞ:

Adalet Partisi gerekli bildiri ve belgelerini 11.4.1994 tarihinde İçişleri Bakanlığına vermesiyle 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 8. maddesine göre tüzel kişilik kazanmıştır.

Partinin, kurulduğundan bu güne kadar Büyük Kongresini yapmadığı, hiçbir yerde teşkilatlanmadığı ve halen genel merkezinin bulunmadığı anlaşıldığından adı geçen partinin kendiliğinden dağılmış sayıldığıнын tesbitini talep zorunluluğu doğmuştur.

KONUyla İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER:

A) Siyasi Partiler Kanunu:

Madde 8/2: “Siyasi partilerin genel merkezi Ankara'da bulunur.”

Madde 10: “Cumhuriyet Başsavcılığınca her siyasi parti için bir sicil dosyası tutulur.

Bu sicil dosyasında: ‘... b) Merkez organlarıyla teşkilat kurdukları il, ilçe ve beldelerin, bunların organlarında görev alanların adlarını, soyadlarını, doğum yer ve tarihlerini, meslek veya sanatlarını ve ikametgahlarını gösterir ve onaylı listeleri... bulunur.”

Madde 31: “Siyasi partilerin merkez teşkilatı Ankara il merkezinde... bulunur.”

Madde 121: “Türk Kanunu Medenisi ile Dernekler Kanununun ve Dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasi partiler hakkında da uygulanır.”

B) Türk Medeni Kanunu:

Madde 87: “Dernekler, aşağıdaki hallerde kendiliğinden sona erer:

1) Amacının gerçekleşmesi, gerçekleşmesinin olanaksız hale gelmesi veya sürenin sona ermesi,

2) İlk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması,

3) Borç ödemede acze düşmüş olması,

4) Tüzük gereğince yönetim kurulunun oluşturulmasının olanaksız hale gelmesi,

5) Olağan genel kurul toplantısının iki defa üst üste yapılamaması.

Her ilgili, sulh hakiminden, derneğin kendiliğinden sona erdiğinin tesbitini isteyebilir.”

C) 2908 Sayılı Dernekler Kanunu:

Madde 51: Dernekler, kuruluş amaç ve şartlarını kaybettiği veya acze düştüğü veya yönetim kurulunun tüzük gereğince kurulmasına imkan kalmadığı veya 23. maddede belirtilen yeter sayının bulunmaması sebebiyle üst üste iki olağan genel kurul toplantısının yapılamadığı hallerde kendiliğinden dağılmış sayılır. Kendiliğinden dağılma hali, dernek merkezinin bulunduğu yerin en büyük mülkî amirinin veya Cumhuriyet Savcılığının istemi üzerine sulh hukuk mahkemesince tesbit edilir.

TESBİT DAVASININ AÇILMA NEDENİ VE DEĞERLENDİRME;

Davalı siyasi partinin 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 8/2 nci ve 31 nci maddelerindeki hükümlere rağmen Ankara'da genel merkezi bulunmamaktadır.

Aynı kanunun 10 ncu maddesi uyarınca il, ilçe ve beldelerde teşkilat kurduğuna, partiye üye kaydettiğine ve faaliyetlerine ait hiçbir bilgi ve belge Cumhuriyet Başsavcılığımızdaki sicil dosyasına intikal ettirilmemiştir.

Yine aynı kanunun 14/7 nci maddesindeki “... parti kurucuları ilk büyük kongreyi partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorundadırlar.” emredici hükmüne rağmen, 11.4.1994 tarihinde tüzel kişilik kazanan davalı siyasi partinin ilk büyük kongresi bu güne kadar toplanmamıştır. Adı geçen siyasi partiye Yüksek Mahkemenizce bu konuda 9.1.2002 tarihli ve 2001/7 Esas (Siyasi Parti-İhtar), 2002/4 sayılı ihtar kararı verilmiş, ancak bu karar davalı siyasi partiye genel merkezinin mevcut olmaması nedeniyle tebliğ edilememiştir.

Bu durumda, Adalet Partisinin amacını gerçekleştirmek için gerekli kuruluş koşullarını kaybettiği, Anayasa ve Siyasi Partiler Kanununda yer alan hükümler çerçevesinde bir siyasi parti niteliği taşımadığı kuşkusuzdur.

Siyasi Partiler Kanunu, Türk Medeni Kanunu ve Dernekler Kanununun yukarıda yazılı hükümleri karşısında partinin kendiliğinden dağılmış duruma düştüğü açıktır.

SONUÇ VE İSTEM:

Davalı Adalet Partisinin; yukarıda açıklanan nedenlerle, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 121. maddesi aracılığıyla Türk Medeni Kanununun 87, 2908 sayılı Dernekler

Kanununun 51. maddeleri uyarınca kendiliğinden dağılma halinin, buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tesbitine karar verilmesi iddia ve talep olunur.”

II- İNCELEME

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın iddianamesi, konuya ilişkin rapor, ilgili Anayasa ve Yasa kuralları ile diğer belgeler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Adalet Partisi, gerekli belgelerin 11.4.1995 tarihinde İçişleri Bakanlığına verilmesiyle tüzel kişilik kazanmıştır.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Adalet Partisi'nin Ankara'da genel merkezinin bulunmadığını, il, ilçe ve beldelerde teşkilat kurulması ve üye kaydına ilişkin belgeleri Başsavcılığa iletmediğini, ayrıca tüzel kişiliğin kazanılmasını takiben süresinde büyük kongresini yapmadığını, bu eksikliklerin 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8. maddesinin ikinci fıkrasına, 10. ve 31. maddelerine ve 14. maddesinin yedinci fıkrasına aykırı olduğunu iddia ederek Parti'nin Türk Medeni Kanunu'nun 87. ve 2908 sayılı Dernekler Kanunu'nun 51. maddeleri uyarınca dağılma halinin tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

İddianameye karşı diyeceklerinin bildirilmesi istenilen Parti buna ilişkin tebligata cevap vererek dilekçesinde, Parti olağan genel kurulunun yapılarak genel başkan ve parti organlarının oluşumuna ilişkin Çankaya 1. İlçe Seçim Kurulu'nun 18.11.2002 günlü 610 ve 611 sayılı yazılarını eklemiştir. Aynı yazıda Parti'nin genel merkezinin adresi de belirtilmiştir.

Parti'nin söz konusu dilekçesiyle ilgili görüşü sorulan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı 7.5.2003 günlü, SP 78. Hz.2002/ sayılı yazı ile, iddianameyi tekrarlamak suretiyle Parti'nin yasal süresinde büyük kongresini yapmadığını, tüzük gereğince yönetim kurulunun oluşturulmadığını, kuruluşundan itibaren teşkilatlanmadığını, ayrıca dava tarihi itibarıyla Ankara'da genel merkezinin bulunmadığını, bu nedenle Anayasa Mahkemesinin 9.1.2002 günlü, E:2001/7(Siyasi Parti İhtar), K:2002/4 sayılı ihtar kararının Parti'ye tebliğ edilemediğini, böylece Parti'nin hukuki varlığını kaybettiğini ileri sürerek tüzel kişiliğinin son bulduğunun tespitine karar verilmesi istemini yinelemiştir.

Siyasî Partiler Kanunu'nun 121. maddesinin birinci fıkrasında “Türk Kanunu Medenîsi ile Dernekler Kanununun ve dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasî partiler hakkında da uygulanır” denilmektedir. 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nda konuyla ilgili bir düzenlemeye yer verilmemiş, 36. maddede bu Yasa'da hüküm bulunmayan hallerde 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun kurallarının uygulanacağı öngörülmüştür. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesinde, kuruluş amacının gerçekleşmesinin olanaksız hale gelmesi, ilk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması, Tüzük gereğince yönetim kurulunun oluşturulmasının olanaksız hale gelmesi, olağan genel kurul toplantısının iki defa üst üste yapılamaması gibi durumlar derneğin kendiliğinden sona ermesi nedeni olarak sayılmaktadır.

Anayasa Mahkemesi'nin 26.4.2002 günlü, 24737 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 9.1.2002 günlü, E:2001/7(SPİ), K:2002/4 sayılı kararıyla Adalet Partisi'ne, büyük kongresini yapması için 6 aylık süre verilmiştir. Parti, derneklerden farklı olarak siyasi partiler açısından ihtar sebebi sayılan ilk genel kurul toplantısını 26.10.2002 günü çoğunluk sağlanamadığı için ertelemişse de, 16.11.2002 tarihinde gerçekleştirmiş ve yetkili organlarını oluşturmuş olup böylece ihtar

kararının gereğini yerine getirmiştir. Bu arada, 2820 sayılı Yasa'nın 8/2 ve 31. maddelerine uygun bir biçimde genel merkez adresi de bildirilmiştir. Buna göre siyasi partinin kuruluş amacının gerçekleşmesinin olanaksız hale geldiğinden de söz edilemez. Bu nedenlerle, koşulları oluşmadığından Adalet Partisi'nin dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespiti isteminin reddine karar verilmesi gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşe katılmamışlardır.

III- SONUÇ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, Adalet Partisi'nin dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi istemine ilişkin 29.5.2002 günlü, SP. 78 Hz. 2002/7 sayılı İddianamesi ve ekleri, konuya ilişkin rapor, ilgili Anayasa ve yasa kuralları incelendi, gereği görüşülüp düşünüldü;

Adalet Partisi'nin dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespiti isteminin, koşulları oluşmadığından REDDİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ ile Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 12.7.2006 gününde karar verildi.

Başkan Tülay TUĞCU	Başkanvekili Haşim KILIÇ	Üye Fulya KANTARCIOĞLU
Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN	Üye Mustafa YILDIRIM
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ		Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT

KARŞIOY GEREKÇESİ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı 28.6.2001 günlü başvurusu ile 2820 sayılı Yasa'nın öngördüğü süre içinde büyük kongresini yapmayan parti hakkında ihtar kararı verilmesi istemi ile Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuş, Mahkemede; 9.1.2002 günlü E.2001/7(Siyasi Parti İhtar) K.2002/4 sayılı kararı ile Yasa'nın 104. maddesi gereği yasal yükümlülüğünü yerine getirmeyen Partiye aykırılığı gidermesini teminen ihtar da bulunulmasına karar vermiştir.

Bilahare; 30.5.2002 tarihinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, siyasi parti sicil bürosu kayıtlarının incelenmesinde, ilgili Partinin kuruluşundan itibaren Ankara'da genel merkezinin bulunmadığı, il, ilçe ve beldelerde teşkilatlanıp Partiye üye kaydettiğine ilişkin ve de büyük kongresini yaptığına dair bir kayıt bulunmaması, genel merkezin mevcut olmaması nedeniyle Anayasa Mahkemesi ihtar kararının tebliğ edilemediği, bu nedenle de Partinin hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesini istemiştir.

Partinin 11.4.1995 tarihli kuruluş beyannamesinde bildirdiği merkez adresi Yeşilyurt Sokak 38/12 A.Ayrancı/Ankara'dır.

Tebliğat için anılan adrese 2002 yılında gidildiğinde bu adreste 1996 yılından beri başkalarının oturduğu ve adreste böyle bir Partinin olmadığı çeşitli kereler gidilmekle tespit ve tutanak altına alınmıştır.

Nitekim, anılan Parti 16.11.2002 tarihinde büyük kongresini yaptığını, organlarının kimlerden oluştuğunu belirlediğini, adres olarak da ilk beyandan değişik, Cinnah Caddesi, Farabi Sokak 12/10-4 adresini bildirdikten sonra 8.1.2003 tarihli bir yazısı ile de Siyasi Partiler Kanunu'nun 74. maddesince hesabını vermek zorunda olduğu, mali denetime esas kesin hesap beyanında partinin hiçbir il, ilçe de teşkilatının kurulmadığı, gelir-gideri olmadığı, tutulmuş bir genel merkezinin de mevcut olmadığını AÇIKLADIĞI görülmüştür.

Hal böyle iken; Mahkeme'nin çoğunluk görüşü, anılan siyasi partinin 9.1.2002 günlü mahkeme ihtar kararı gereğini, süresi geçse de 16.11.2002 tarihinde gerçekleştirdiği, yetkili organlarını oluşturduğu, karar gereğini yerine getirdiğini, bu nedenle siyasi partinin kuruluş amacının gerçekleşmesinin olanaksız hale geldiğinin kabul edilemeyeceği karar vermiş ise de;

Siyasi partiler; milli iradenin oluşmasını sağlayacak demokratik bir devlet ve toplum düzeni içinde, ülke çapında faaliyet göstermek üzere teşkilatlanacak, Anayasa'da niteliği belirtilen demokratik esaslara uygun çalışacak kuruluşlar olarak anılmaktadır.

Anayasa'nın 68. maddesi siyasi partilerin demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurlarından olduğunu sayarken Anayasa'ya ve kanunlara, hukuk devlet ilkelerine uygun faaliyet sürdüreceğini söylemektedir.

Dava konusu parti, üzerine aldığı görevini ve sorumluluğunu dışlayarak, kendisine göre en geç 11.4.1998'de yapması gereken Büyük Kongresini yapmamış, genel başkanını ve organlarını 18.11.2002 tarihinde oluşturmuş ve seçmiştir.

Siyasi Parti hiçbir faaliyet yapmayacak ise kurulmaması, kurulmuş ise kanuni görevlerini süresi içinde Parti'ye Anayasa'da verilen önemle orantılı olarak yerine getirmelidir.

Parti kuruluşunu takiben, teşkilatını kuracak, organlarda görev alanları Cumhuriyet Başsavcılığı'na bildirecek, amacı ile özdeşleşen şekilde üye kayıtları yapacak, aidat toplayacak toplumsal görevini yerine getirecek merkez organ, partiyi temsil edecek başkan ve diğer icra ve disiplin organlarını seçecek, büyük kongresini yapacak, seçim kurulundan tasdikli üye kayıt, gelir-gider, demirbaş ve defterlerini tutacak, mali ve idari sorumluluğuna uygun davranacak, Anayasa Mahkemesi'nce yapılacak denetime uygun koşullarını hazırlayacaktır.

Anılan parti dava tarihine kadar bu لازمelerden hiç birini yerine getirmemiştir. Davalı partiye Anayasa Mahkemesi'nin ihtar kararının tebliği için gidildiğinde, dosya kapsamı içindeki

tutanaklardan anlaşıldığı üzere kuruluşunda parti adresi olarak verdikleri yerde tanık ifadelerine göre böyle bir parti yer almamış, ikamet etmemiştir. Nitekim, aynı adreste oturan kişilerin rahatsızlığı ile yapılan şikayet üzerine başka bir adres olan Farabi Sok. No:12/10 adresinde parti genel başkanı seçilen şahsın ikamet ettiği tespit edilmiş, 8.1.2003 tarihinde Partinin anılan adresi parti adresi olarak Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na bildirdiği görülmüştür.

Parti anayasal hiçbir görevini dava koşullarının oluştuğu tarih itibarı ile yerine getirmemiştir. Çoğunluk kararındaki gibi “geç de olsa aykırılık giderilmiştir, Parti organını seçmiştir” demek, bir ceza davası olduğu kuşkusuz siyasi parti kapama davalarının niteliği düşünüldüğünde yasada öngörülen süreler yönünden hukuka aykırılığın varlığının tespitine rağmen ceza yargılaması ilkeleri ile bağdaşmayan kabul'e katılmak mümkün olmamıştır.

Parti teşkilatlanmamış, büyük kongresini yapmamış ve amacına uygun hareket ettiğine dair hiçbir kayıt ve belge, parti sicil dosyasında bulunamamıştır. Hal böyle iken Türk siyasi hayatını gayesiz, hukuk aykırılık eylemleri ile ve faaliyetlessiz meşgul eden bir siyasi partinin kuruluş amaçlarına uygun hareket ettiğini düşünmek olası değildir.

Anılan nedenler ile davanın kabulü ile MK 87 gereği partinin dağılmış olduğuna karar vermek gerekirken, istemin reddi şeklinde verilen karar'a ve gerekçesine katılmak mümkün olmamıştır.

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT